

УДК 72.012

Л. С.Грицюк

*к. арх., доцент кафедри «Архітектурне проектування»
Національний університет «Львівська політехніка»*

ЗНАЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТ-ІДЕЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Анотація: розглянуте питання методології концептуального проектування та визначення суті концепт-ідеї у навчальному архітектурному проектуванні.

Ключові слова: концептуальне проектування, концепт-ідея, моделювання об'єкту.

1. Про деякі підходи до концептуального проектування

Концептуалізм - певний спосіб розуміння, трактування явищ, основна точка зору, керівна ідея для їх висвітлення, провідний задум, конструктивний принцип різних видів діяльності.

Під концептуальним архітектурним проектуванням сьогодні розуміється досить широкий діапазон діяльності: ескізне проектування, передпроектний пакет намірів інвестора, представлений у графічній формі проектних пропозицій з метою апробації програмних візуальних гіпотез на основі узагальнених функціонально-просторових і соціально-економічних показників. Слідом за концептуальною стадією іде робота над детальною технічною документацією на основі проектного завдання.

Концептуальне проектування має й інший сенс, який полягає в самостійності цієї форми діяльності як евристичного і прогностичного жанру, що зближується із конкурсним проектуванням та «паперовою архітектурою». В залежності від ступеня наближення до реальності концепт-проектування може бути або стадією реального проектування, або самостійним жанром прогресивного пошукового проектування, реалізація якого може відсуватися згодом на десятиліття або століття.

У 1990-ті роки багато зарубіжних архітекторів нового покоління демонструють величезну потребу мислити в напрямку «нелінійної архітектури», самоорганізації, «креативної ролі хаосу», «архітектури згинів та складок», біотехнологій, генної інженерії (П. Ейзенманн, Ф. Гері, Заха Хадід, Жан Нувель, Е. О. Мосс, КООП Гіммельбляу, Маркос Новак, Стівен Перелла та ін.). Нелінійне формотворення здатне демонструвати змішання різних типів геометрій, змішання криволінійних або складноскладчатих структур з будь-якими інформаційними включеннями. Прорив відбувся на рубежі ХХ-ХХІ століття: в архітектуру увійшов п'ятий вимір - поступаюча енергія. Початок

сучасного століття характеризується відмовою від жорсткої геометрії модернізму, розривом з жорсткою тектонікою, «текстуальністю» та прийняттям ідеї вільної форми - «форми-руху».

2. *Визначення суті концепт-ідеї*

Створення концепт-ідеї - самостійний розділ проектної роботи, що не має аналогів в інших видах проектного мистецтва. Через проблематизацію проектної ситуації (опис протиріч проектного завдання), а потім тематизацію (відбір «тем» - можливих варіантів її вирішення), складається цілісна модель майбутнього об'єкту, що власне реалізується у проектній роботі. Проектування на концептуальній основі виводить проект на рівень стилетворення в рамках даної культури, виробляючи підходи до свідомого використання ознак стилю.

Світоглядна позиція здійснює вирішальний вплив на формування концепції, яка представляє собою спосіб розуміння себе як творця і професіонала, а також трактування проекту в його цілісності. Це фіксована й осмислена точка зору, що дозволяє архітектору вибрати і виробити провідні конструктивні принципи і підходи. Наявність концепції якраз і передбачає задіяність у проектній діяльності раціонального початку. Тут йдеться про те, що чим ширша світоглядна позиція архітектора, тим більше областей знань задіяно у створенні проекту, тим глибшим є розуміння проблеми і цікавішим її вирішення. Крім того, основний задум повинен бути не тільки представлений в готовому проекті, але й осмислений, відповідно сформульований і оформлений. Отже, сучасний архітектор працює не тільки з предметним проектом, тобто візуально, але і вербально.

Для успішного проектування недостатньо тільки інтуїтивного осяяння, важливо також підійти до проекту з раціональної точки зору, виокремити головну думку, визначити суттєві взаємозв'язки і закономірності.

Крім того, не варто забувати, що зайва перевантаженість задумами і символами може нашкодити проекту: представлена ідея залишиться не прочитана і не зрозуміла.

Концепт-ідея - цілісна ідеальна модель майбутнього об'єкту, що описує його основні характеристики. Як правило, формулюється концепт-ідея у вигляді якої-небудь парадоксальної тези, несподіваної метафори, що найбільш об'ємно відображає сенс проектної пропозиції: "перетікаючий простір" в житловому будинку, "кругова сцена навколо залу" в театрі, "місто в місті" для гігантського молу, "інтерактивні стіни" в інтер'єрі і т.д.

3. *Синтез раціонального та концептуального підходу у проектуванні*

Існує два різних підходи у навчальному архітектурному проектуванні. Кожен з цих підходів має свої плюси і свої мінуси. Навчання, що ґрунтується на раціональному прагматизмі, дозволяє майбутньому фахівцеві добре вписатися в

практику, оскільки в переважній більшості реальна практика базується на підставі раціональних підходів. Проте фахівець, сформований в умовах виключно прагматизму, схильний до традиційних рішень. У кращому випадку це еволюційні пропозиції, в той час як життя вимагає іноді новаторського підходу. З іншого боку, фахівець, який пройшов школу концептуальної архітектури, готовий висувати нові ідеї, проте йому часто не вистачає вміння перевести концептуальні пропозиції у практичну площину.

При цьому слід визнати, що раціонально-прагматична методологія освоюється легше, оскільки базується на логіці «здорового глузду» і практичної кмітливості. Інша справа - концептуальна методологія, що передбачає переосмислення існуючих уявлень, новаторський підхід і креативне мислення. У такому розумінні великий інтерес представляють «технології» концептуального мислення, а також методики формування такої діяльності у процесі навчання.

Концептуальна методологія передбачає осмислення проектного об'єкту в широкому діапазоні соціально-культурних значень на стадії передпроектного аналізу. Одним із способів більш цілеспрямованої та ефективної роботи із формування концепт-ідеї може стати семантичне моделювання соціально-функціональної та візуальної структури майбутнього архітектурного об'єкту. Сценарій цього процесу складається з наступних моментів:

- аналіз соціально-функціонального призначення і змісту проектного об'єкту з метою визначення функціональної програми і базових змістів та значень;
- розробка соціально-функціональної моделі об'єкту, яка включає прогностичний опис сукупності життєвих функцій, що здійснюються в об'єкті, і побудова функціонально-просторової моделі;
- розробка візуальної концепції об'єкту, яка включає визначення асоціативно-метафоричного ладу, що розкриває ідею у контексті визначеного змісту;
- визначення основних композиційних прийомів і архітектурних форм, які дозволять синтезувати функціонально-просторову та візуальну моделі майбутнього об'єкту в цілісну систему.

Розробка соціально-функціональної моделі об'єкту, що створюється в рамках концептуального проектування, передбачає відмову від усталених функціональних схем об'єктів-аналогів. При такому підході функціонально-просторова модель майбутнього об'єкту виникає в результаті моделювання усього комплексу процесів життєдіяльності з урахуванням сучасних соціо-

культурних вимог. Таким чином створюються передумови творчої інтерпретації функціональної структури об'єкту – визначення концепт-ідеї.

Висновок

Концептуальне архітектурне проектування сприяє розвитку у майбутніх архітекторів самостійного критичного мислення. Вони отримують знання та вміння з виявлення та постановки проблеми, цілей, завдань проекту та виконання передпроектного дослідження, розробки функціональної програми об'єкту, а також оволодіння методикою розумових і графічних операцій, що дозволяють виявити коло знань з даної теми, систематизувати їх, обґрунтувати креативну ідею, визначити підходи до пошуку нестандартних архітектурно-дизайнерських рішень.

Концептуальне архітектурне проектування може викладатися окремою дисципліною, що включає, для прикладу, наступні теми: «Багатофакторний передпроектний аналіз», «Багатофункціональний ресурсозберігаючий архітектурний комплекс», «Житло в екстремальних умовах», «Біоархітектурний простір» і т.п.

Література

1. Иконников А. В. Архитектура XX века: утопии и реальность. Т.2-М.: «Прогресс-традиция», 2001.
2. Добрицина И.А. От постмодернизма к нелинейной архитектуре., М.,2004.
3. Architecture Inspirations: Loft Publications, 2009; R. -708 стор.
4. Basista Andrzej. Architektura i wartości. UNIVERSITAS, 2009; -478 стор.
5. Peter Zymthor. Myślenie architekturą: Karakter, 2010; -112 стор.

Аннотация

Рассмотрен вопрос методологии концептуального проектирования и определения сущности концепт-идеи в учебном архитектурном проектировании.

Ключевые слова: концептуальное проектирование, концепт-идея, моделирование объекта.

Annotation

The matter of conceptual design methodology and definition of the concept of substantive ideas in educational architectural design.

Keywords: conceptual design, concept-idea, object modeling.